

INDUSTRIĀLAIS MANTOJUMS UN TĀ OBJEKTI VIDZEMĒ



Andris BIEDRIŅŠ
(Latvijas Industriālā mantojuma fonds)

VIDZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONA SEMINĀRS: "INDUSTRIĀLĀ MANTOJUMA POTENCIĀLS TŪRISMĀ"

2018. GADA 27. MARTS, LĪGATNE



Interreg
Estonia-Latvia
European Regional Development Fund



EUROPEAN UNION

KAS IR INDUSTRIĀLAIS MANTOJUMS?

- ✓ manufaktūras, to vietas un ceļi;
- ✓ rūpnīcu korpusi, raž. ierīces un izstrādājumi;
- ✓ industriālās ainavas;
- ✓ fortifikāciju būves;
- ✓ bākas, hidrotehniskās būves un kanāli;
- ✓ sūkņu stacijas un ūdenstorņi;
- ✓ dzirnavas un spēkstacijas;
- ✓ tilti, ceļi, dzelzceļi un citi transporta līdzekļi;
- ✓ dokumenti par ražošanu un sociālo dzīvi.

TERMINOLOĢIJA

**Zinātnes un tehnikas pieminekļi
Tehnikas vēstures pieminekļi
Rūpnieciskie (ražošanas) pieminekļi**



**Industriālie pieminekļi,
jeb industriālais mantojums**

Industriālā arheoloģija - nozare, kas pēta industriālo mantojumu

SAGLABĀŠANAS PIRMSĀKUMI



- ✓ 1950-tie gadi Lielbritānija;
- ✓ 1960./1970-tie gadi - Rietumeiropa, ASV, Kanāda;
- ✓ 1980-to gadu sākums – PSRS (Urāli, Maskava, Ukraina, Lietuva)
- ✓ Latvijas Dabas pieminekļu aizsardzības biedrības Zinātnes un tehnikas pieminekļu sekcija



PASAULES MANTOJUMS

UNESCO WORLD HERITAGE LIST

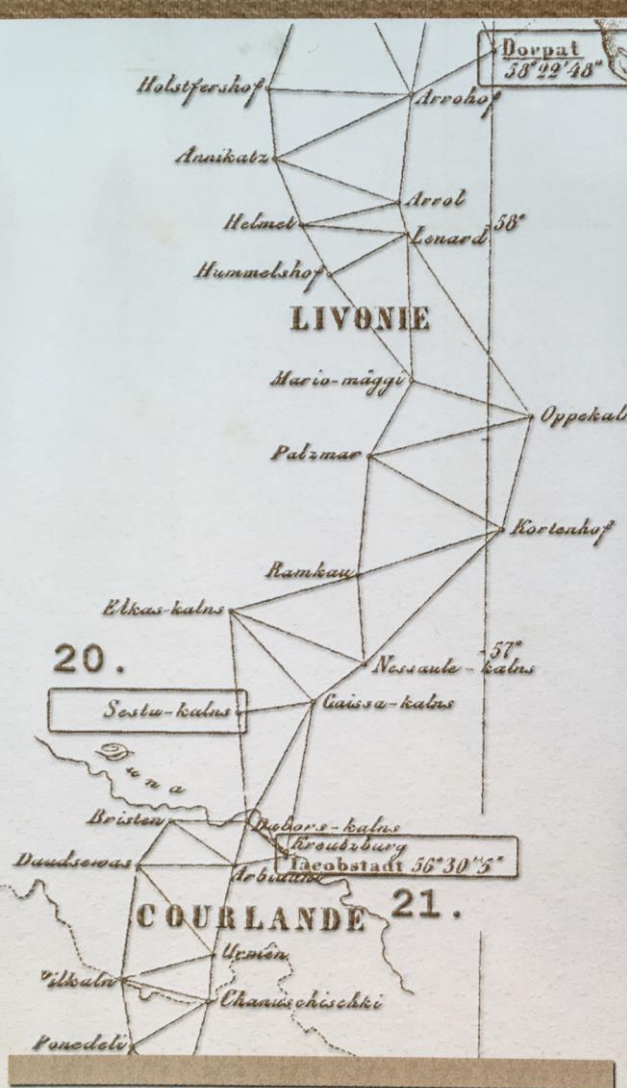
IRONBRIDGE is known throughout the world as the symbol of the Industrial Revolution.

It contains all the elements of progress that contributed to the rapid development of this industrial region in the 18th century, from the mines themselves to the railway lines. Nearby, the blast furnace of Coalbrookdale, built in 1708, is a reminder of the discovery of coke. The bridge at Ironbridge, the world's first bridge constructed of iron, had a considerable influence on developments in the fields of technology and architecture.



**Ironbridge
(Lielbritānija)**





Strūves
Ģeodēziskais
loks

PASAULES MANTOJUMS LATVIJĀ

UNESCO WORLD HERITAGE LIST

Sestukalna astronomisko novērojumu punkts atrodas

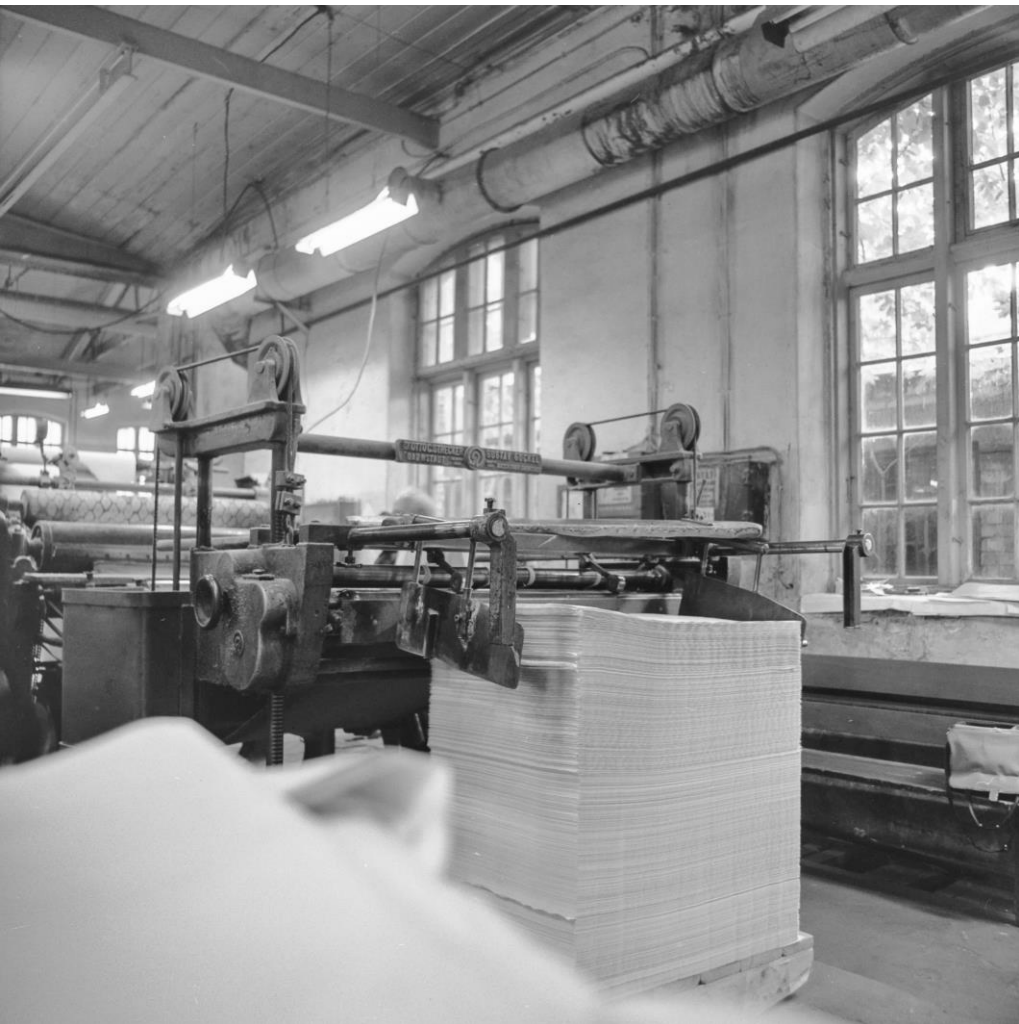
216,5 m augsta kalna virsotnē un tur ir uzstādīts akmens ar centrā iekaltu krustu.

V. Strūves ģeodēziskie novērojumi 19. gs. nodrošināja vienotu koordinātu telpu aptuveni 3000 km garajā meridiāna lokā un ļāva precizēt Zemes formu. Latvijā no Strūves meridiāna loka punktiem kā autentiski punkti ir izvēlēti divi ģeodēziskie punkti - 1824. g. ierīkotais ģeodēziskais punkts Sestukalnā un 1826. g. ierīkotais ģeodēziskais punkts Jēkabpilī, kas 2005. g. līdz ar Strūves meridiāna loku tika iekļauti UNESCO Pasaules Mantojuma sarakstā.

INDUSTRIĀLĀ MANTOJUMA OBJEKTI VIDZEMĒ

- ✓ ūdensdzirnavas - 44
- ✓ dzelzceļa stacijas – 36
- ✓ tilti – 17
- ✓ ūdenstorņi – 12
- ✓ robežakmeņi – 12+
- ✓ verstu stabi – 10+
- ✓ vējdzirnavas – 7
- ✓ pasta stacijas – 6
- ✓ ugunsdzēsēju depo – 6
- ✓ spirta un alus brūži – 6
- ✓ bākas – 4
- ✓ spēkstacijas – 4
- ✓ nocietinājumi/skanstis – 3
- ✓ fabrikas – 3
- ✓ saules pulksteņi – 2
- ✓ raķešu bāzes – 2
- ✓ graudu elevatori – 2
- ✓ dzīvojamā apbūve – 2
- ✓ pārceltuve – 1
- ✓ pienotava – 1 etc.

Līgatnes papīrfabrika



Līgatnes papīrfabrika





Līgatnes pārceltuve



Rūjienas pienotava



Naukšēnu spirta brūzis



Vijciema čiekuru kalte

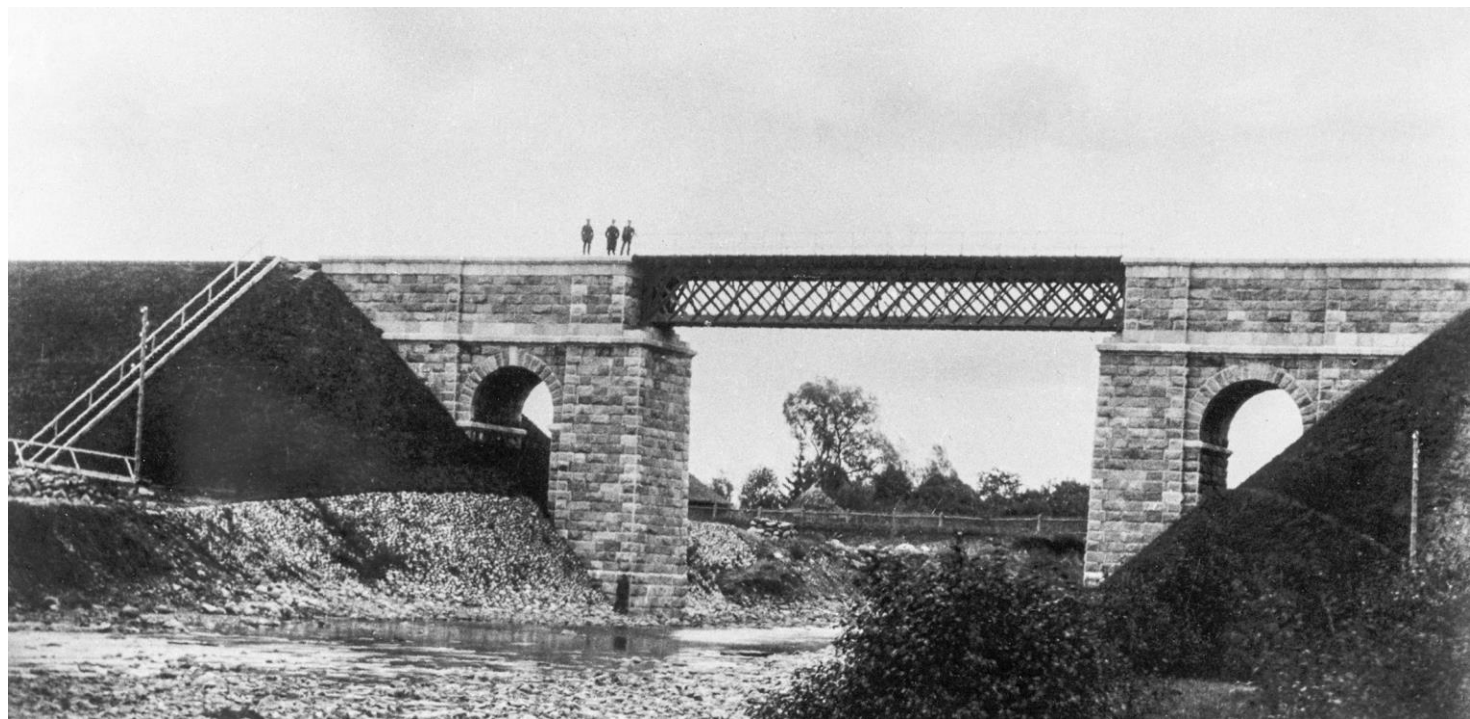




Straupes pasta stacija

Āraišu vējdzirnavas





Dzelzceļa tilts pār Raunas upi



Raunas ūdensdzirnavas



Kõpu ūdensdzirnavas



Ottes ūdensdzirnavas



**Bīriņi, Valmiera
Strenči**



Ainaži
bāka,
stacija,
mols



Rīgas-Ērgļu dzelzceļš un «RailBaltica»



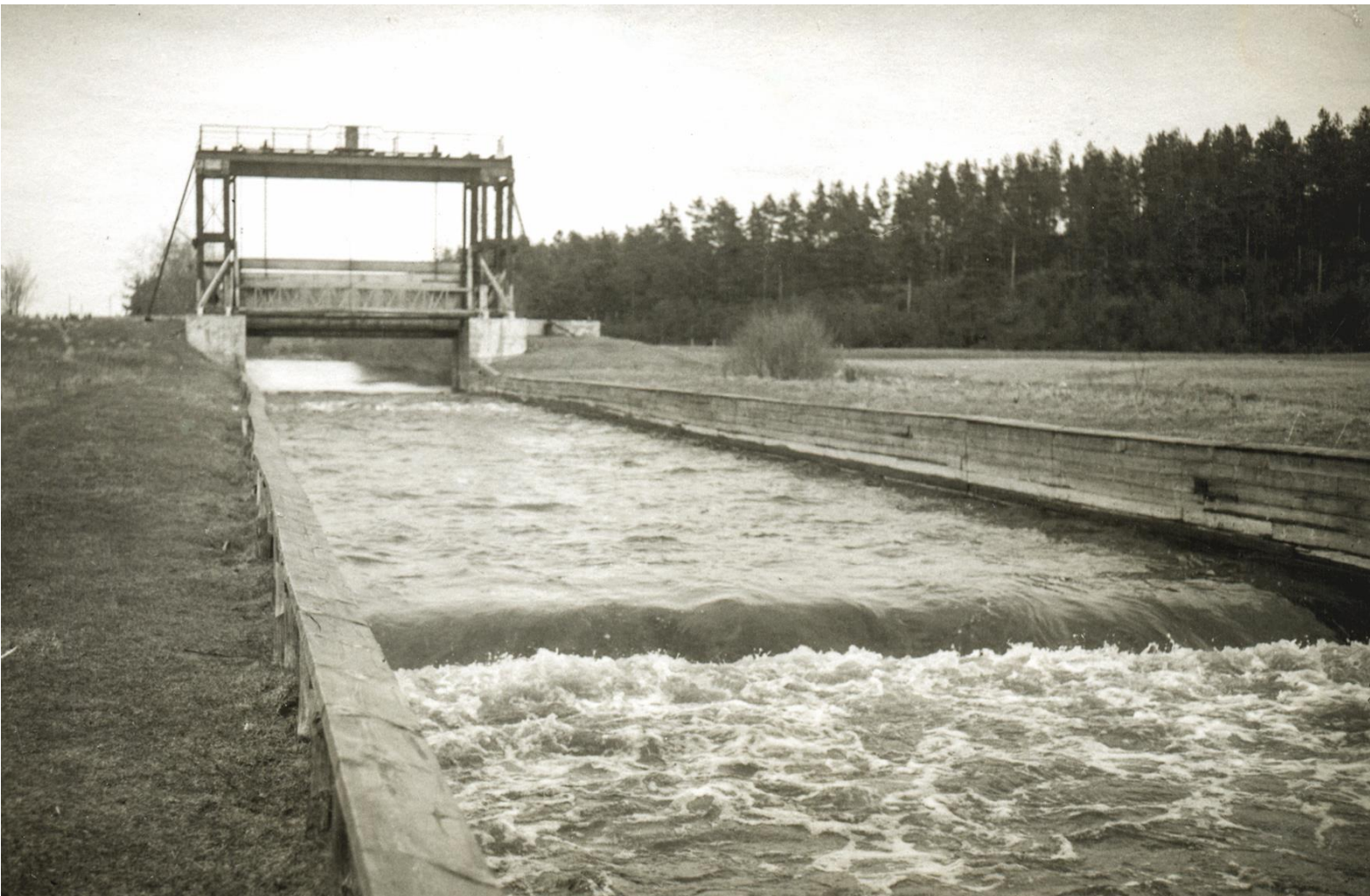


**Vidzemes piekrastes bākas
Ķurmragā un Salacgrīvā**



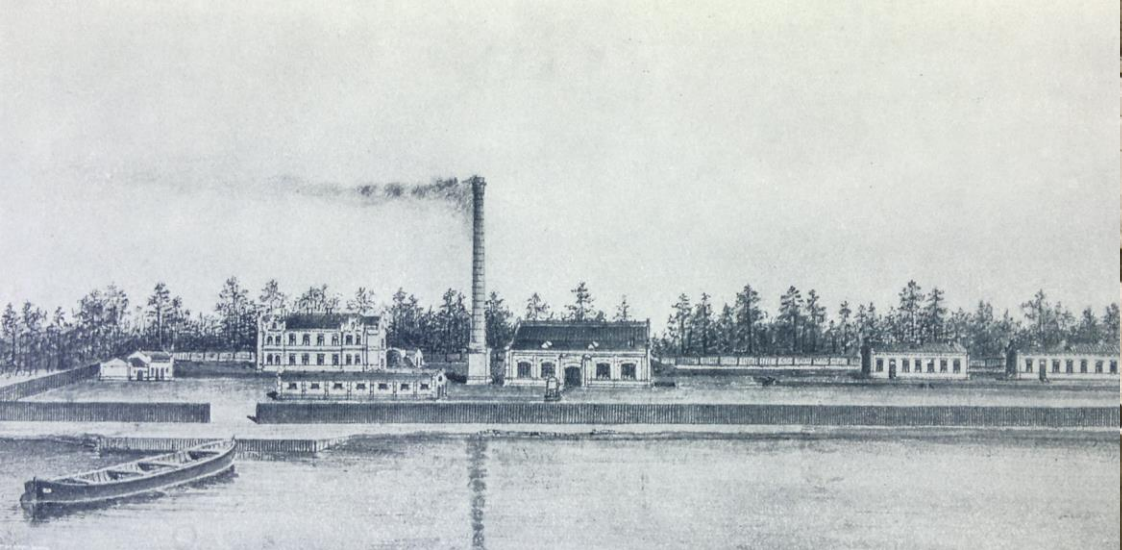
Limbažu ugunsdzēsēju depo / muzejs



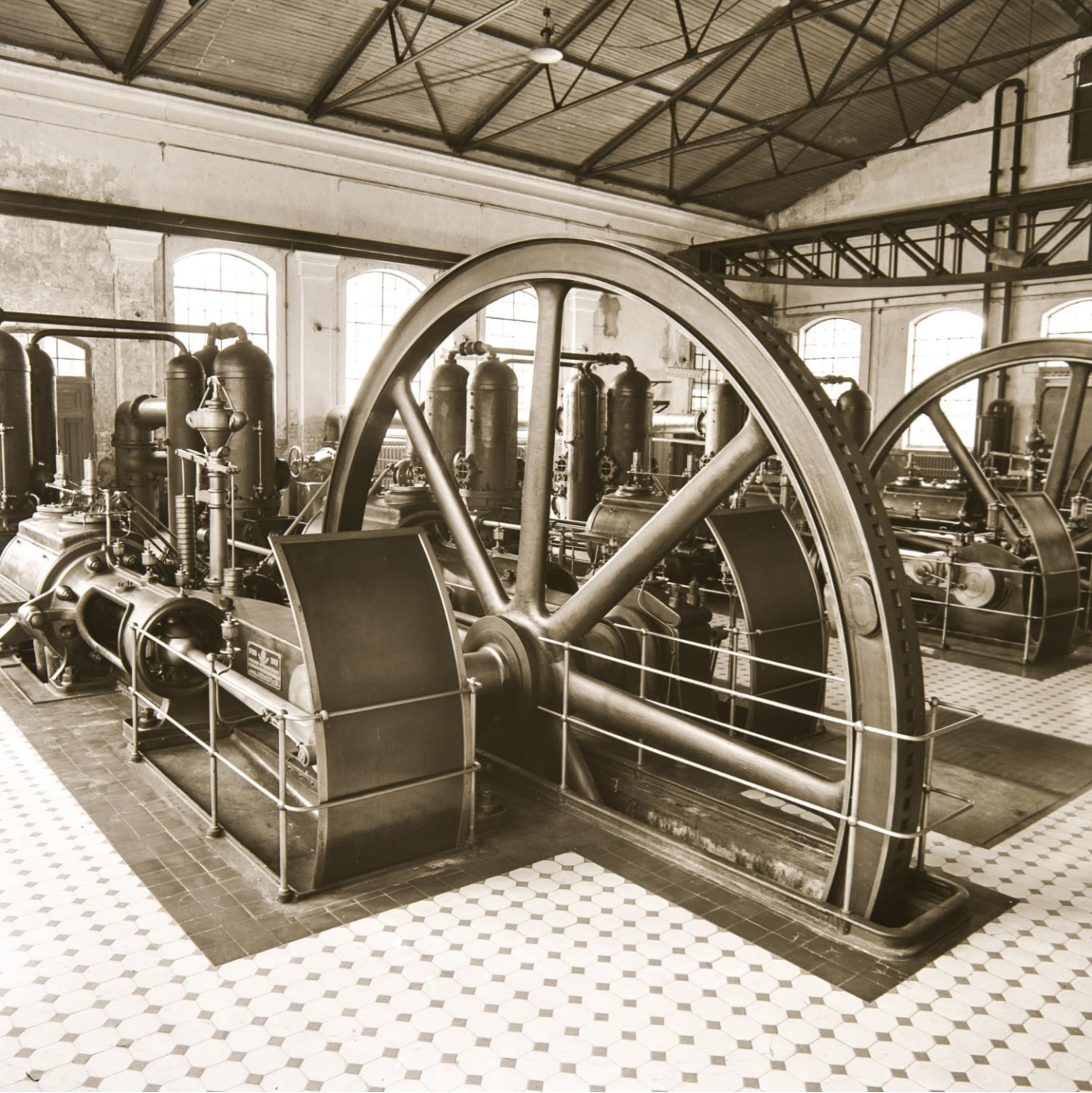


Gaujas – Daugavas kanāls





Baltezera sūkņu stacija



DAŽI INDUSTRIĀLĀ MANTOJUMA IZMANTOŠANAS PIEMĒRI ĀRZEMĒS



Ormes tramvajš Velsā (UK)



Kanāls Velšpūlā Velsā (UK)



Tūristu dzelzceļa serviss Velsā (UK)



Paņevēžas Šiaurukas





Miniatūrais dzelzceļš Jorkā (UK)



Miniatūrais dzelzceļš Velsā (UK)





Pelionas tūristu dzelzceļš (Grieķija)

**Bijusī eļlas spiestuve,
tagad kultūras centrs Lesbos salā**





**Bijusī mašīnbūves fabrika Vasteras,
tagad industriālais parks (Zviedrija)**



**Bijušās rūdas raktuves, tagad konferenču centrs
(Zviedrija)**

TŪRISMA POTENCIĀLS INDUSTRIĀLAJAM MANTOJUMAM VIDZEMĒ

- ✓ relatīvi daudz industriālā mantojuma objektu;
- ✓ attīstības tendence – objekti tiek iznīcināti vai rekonstruēti – zūd vēsturiskā substance
- ✓ mainās kultūrvēsturiskā ainava;
- ✓ daļa objektu maz piemēroti tūrisma vajadzībām;
- ✓ privātīpašums ne vienmēr sekmē objektu sakopšanu un pieejamību;
- ✓ iespējams saglabāt, atjaunot un izmantot tūrismam tikai nelielu daļu no potenciālajiem objektiem.

Paldies tiem, kas daudz darījuši
mantojuma saglabāšanas jomā!



Paldies par uzmanību!